

การป้องกันและการปฏิบัติตัวเมื่อถูก ุงกัด ปลิงและแมลงมีพิษกัดต่อยในภาวะน้ำท่วม

ุงกัด เป็นภาวะฉุกเฉินที่อาจพบได้กรณีน้ำท่วม ผู้ถูกุงกัดควรดูแลรักษาตนเองเบื้องต้น ดังนี้

- ตั้งสติให้ดี อย่าตกใจเกินเหตุ เนื่องจากผู้ถูกุงกัดบางรายที่ถูกุงพิษกัดอาจไม่ได้รับพิษ เพราะบางครั้งุงพิษกัด แต่ไม่ปล่อยพิษออกมา หรือุงพิษตัวนั้นได้กัดสัตว์อื่นมาก่อนและไม่มีน้ำพิษเหลือ ในกรณีที่ได้รับพิษ ผู้ถูกุงกัดจะไม่เสียชีวิตหรือมีอาการอันตรายร้ายแรงทันที ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 30 นาที จึงจะเริ่มมีอาการรุนแรง ควรจดจำลักษณะของุงว่าเป็นชนิดใดเพื่อการรักษาที่ถูกต้อง

- ล้างแผลด้วยน้ำสะอาด ห้าม กรีดแผล ตูดแผล ใช้ไฟ/ไฟฟ้าจี้ที่แผล โปะน้ำแข็ง สมุนไพรพอกแผล ต้มสุรา กินยาแก้ปวดที่มีส่วนผสมของแอสไพริน การกระทำเหล่านี้ไม่ช่วยรักษาผู้ถูกุงกัด แต่จะมีผลเสีย เช่น เพิ่มการติดเชื้อ เนื้อตาย และที่สำคัญทำให้เสียเวลาที่จะนำส่งผู้ถูกุงกัดไปสถานพยาบาล

- เคลื่อนไหวร่างกายโดยบริเวณที่ถูกุงกัดให้น้อยที่สุด เพื่อลดการดูดซึมพิษุงจากบริเวณที่ถูกกัดเข้าสู่ระบบไหลเวียนเลือด ควรเฝ้าตามบริเวณที่ถูกุงกัดและใช้ผ้าพันยึด หรือผ้าสะอาดพันทับให้แน่นพอประมาณ คล้ายการปฐมพยาบาลผู้ป่วยกระดูกหัก เพื่อลดการเคลื่อนไหวอวัยวะที่ถูกุงกัด

- ไม่ควรขันชะเนาะ อาจทำให้เนื้อเยื่อบริเวณนั้น ๆ ขาดเลือดไปเลี้ยง เกิดเป็นเนื้อตาย

- นำส่งสถานพยาบาลที่ใกล้ที่สุด โดยเร็วที่สุด

- ระหว่างการนำส่ง หากไม่ทราบชนิดุงที่กัดชัดเจน ให้สังเกตการหายใจของผู้ป่วยตลอดเวลา หากผู้ป่วยหยุดหายใจระหว่างนำส่ง ให้ทำการช่วยหายใจ เช่น การช่วยหายใจแบบปากต่อปากจนกว่าจะถึงสถานพยาบาล เพราะุงพิษบางอย่าง เช่น ุงเห่า ุงจาง ุงสามเหลี่ยม และุงทับสมิงคลา มีพิษทำให้ร่างกายเป็นอัมพาตทั้งตัว ผู้ถูกุงเหล่านี้กัดจะเสียชีวิตจากการหยุดหายใจเป็นหลัก (ไม่จำเป็นต้องปั๊มหัวใจหากผู้ป่วยยังมีชีพจรปกติ)

- อาจนำซากุงไปตัดด้วยแต่ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาตามหาหรือไล่ตุงเพื่อนำไปด้วย เพราะจะเสียเวลาในการรักษาโดยไม่จำเป็น

- ผู้ถูกุงกัดไม่จำเป็นต้องได้รับเซรุ่มแก้พิษุงทุกราย แพทย์จะให้เซรุ่มแก้พิษุงเฉพาะในรายที่มีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์เท่านั้น

แมลงหรือสัตว์ชนิดอื่น ๆ กัดต่อย หากถูกกัดต่อยอาจดูแลแผลเบื้องต้นดังนี้

- ผึ่ง ต่อบ ัณฑ์ กัดต่อย ให้ใช้หลอดเล็กๆ แห้งๆ หรือปลายด้ามปากกาถูกลิ้นที่ถอดใส่ ออกแล้ว ครอบจุดที่ถูกกัดต่อยและกดให้เหล็กในโผล่ขึ้นมา แล้วจึงใช้วิธีคีบดึงออก อย่าใช้วิธีบีบหรือเค้น เพราะจะทำให้เนื้อเยื่อบริเวณที่ถูกกัดต่อยบวมได้ ทาแผลด้วยแอมโมเนียหรือครีมไตรเอมซิโนลิน

- ตะขบ แป้งป้องกัน ให้ทาแผลด้วยแอมโมเนียหรือครีมไตรแอมซิโนโลน
- ถ้ามีอาการปวดมาก มีอาการแพ้ เช่น หน้าตาบวม หายใจไม่สะดวก ควรรีบไปพบแพทย์

ปลิง ปลิง เป็นสัตว์ที่กัดและดูดเลือดคนและสัตว์เป็นอาหาร โดยปล่อยสารที่กระตุ้นให้หลอดเลือดขยายตัว และสารต้านทานการแข็งตัวของเลือด ทำให้คนที่ถูกกัดเลือดไหลไม่หยุด อาการที่พบบ่งบอกจากการถูกปลิงกัดในภาชนะน้ำท่วม คือ มีเลือดไหลออกมาจากอวัยวะที่ปลิงเข้าไปกัด เช่น ทวาร เลือดกำเดาออก ไอหรืออาเจียนเป็นเลือด ช่องคลอด ทำให้เสียเลือดมาก ถ้าหากปลิงอยู่ในโพรงจมูกอาจทำให้ปวดศีรษะเป็นเวลานาน หากเข้าไปอยู่ในกล่องเสียงจะทำให้ไอเป็นเลือด หายใจไม่ออก

การป้องกันปลิงในภาชนะน้ำท่วม

1. หลีกเลี่ยงการลุยน้ำโดยเฉพาะจุดที่มีน้ำท่วมสูงระดับเอวขึ้นไป หากจำเป็น ควรแต่งตัวให้มิดชิด ใส่กางเกงขั้วใน กางเกงขายาวและสวมถุงพลาสติกหุ้มเท้าและหุ้มปลายขากางเกงทั้ง 2 ข้าง แล้วรัดด้วยเชือกหรือยางเพื่อป้องกันไม่ให้ปลิงเข้าไปในกางเกงได้
2. หลีกเลี่ยงการเล่นน้ำหรือแช่น้ำนานๆ โดยเฉพาะในบริเวณที่น้ำท่วมขัง ระวังระวังเด็กเล็กที่เล่นน้ำในบริเวณน้ำท่วมขัง เพราะเสี่ยงต่อการที่ปลิงจะเกาะและซ่อนไซเข้าไปในอวัยวะต่างๆของร่างกายได้

กรณีถูกปลิงกัดหรือดูดเลือด

- หากเห็นตัวปลิงเกาะอยู่บนร่างกายไม่ควรดึงออกทันที เพราะอาจทำให้ปากแผลฉีกขาดและเลือดหยุดยากขึ้น ควรใช้น้ำเกลือเข้มข้น (ใช้น้ำผสมเกลือแกง) น้ำส้มสายชูแท้ หรือแอลกอฮอล์ 70% หยดบริเวณรอบๆปากของปลิง อาจใช้ไม้ขีดหรือบุหรี่ที่ติดไฟจี้ตัวปลิง เพื่อให้ปลิงหลุดออก
- ทำความสะอาดบาดแผลด้วยยาฆ่าเชื้อเบตาดีนหยดลงบนสำลีหรือไม้พันสำลีที่สะอาด เช็ดเป็นวงรูปก้นหอยจากส่วนในแผลออกสู่ส่วนรอบนอกของแผล หากเลือดยังไม่หยุดไหล ให้ใช้ยาซึ่งมีฤทธิ์ช่วยในการหดตัวของเนื้อเยื่อและหลอดเลือด เช่น คาลามาย โลชัน ทาบริเวณปากแผล
- หากสงสัยว่า ปลิงซ่อนไซเข้าไปในร่างกาย เช่น มีเลือดออกตามช่องหรือโพรงต่างๆ ไม่หยุด ให้รีบนำส่งโรงพยาบาล